

**SPORTCHI TALABALARNING MAHORATINI OSHIRISHDA IJTIMOY VA
TABIIY-ILMIY FANLARNI QO'LLASH BORASIDA ILMIY TADQIQOTLARNING
AHAMIYATI**

Mirdjamolova N.Z.

O'zDJTSU., Katta o'qituvchi.

Jahongirov B.B.

O'zDJTSU., Professor v.b.

Abdikadirova N.S.

O'zDJTSU., Dotsent v.b.

Nurullayeva Dj.S.

O'zDJTSU., Dotsent v.b.

A'zamova M.G.

O'zDJTSU., O'qituvchi.

Xushvaqtov Z.R.

O'zDJTSU., O'qituvchi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15676920>

Annotatsiya. Ushbu maqolada, Ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlar sportni rivojlantirishga yangi yondashuvlarni taklif etadi. Sportchi talabalarning sport mahoratini oshirish nafaqat ularning jismoniy tayyorgarligini, balki psixologik va ijtimoiy holatini yaxshilashni ham o'z ichiga oladi. Ushbu jarayonda ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlar o'rtasidagi integratsiya sportchilarning o'sishini ta'minlashda katta rol o'ynaydi. Bu ilmiy tadqiqotda, sportchilarning mahoratini oshirishda ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlarning ahamiyati va bu fanlar asosidagi ilmiy tadqiqotlarning natijalari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Sportchi talabalarning mahoratini oshirish, ijtimoiy fanlar, tabiiy-ilmiy fanlar, ilmiy tadqiqotlar, jismoniy tarbiya pedagogika, psixologiya, fiziologiya.

Kirish.

Yosh avlodni jismonan barkamol, aqliy yetuk inson qilib yetishtirishda jismoniy tarbiya va sportning hissasi beqiyosdir. Jismoniy tarbiya va sportni yanada rivojlantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi qonunini (2015 yil 4 sentabr, Yangi tahrir), "Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" (2017 yil 3 iyundagi 3031-sonli Prezident Qarori) qabul qilinib, unda belgilangan vazifalarni amalga oshirishning asosiy konseptual yo'nalishlari ishlab chiqildi. [1].

Bugungi kunda sportchi talabalarning jismoniy tayyorgarligi va sport mahoratini oshirish muhim ahamiyatga ega. Sport faoliyatining samaradorligini oshirishda bu fanlarning o'rni va ahamiyati yuksalib bormoqda. Maqolada talabalar sport tayyorgarligini tashkil qilish va boshqarishning ijtimoiy omillari obyektiv yoritilgan holda, mavzuning dolzarbligini bayon qilishda O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi qonuni metodologik manba sifatida olingan. [1].

Qonunda aholi jismoniy tarbiyasiga konseptual yondoshib, uzluksiz ta'lim tizimida jismoniy tarbiya va sport orqali madaniy-ma'rifiy, ijtimoiy- iqtisodiy vazifalarni bosqichma-bosqich hal qilish ko'zda tutilgan.

Tadqiqotning taqsadi va vazifalari. Ushbu ilmiy tadqiqotning asosiy maqsadi – sportchi talabalarning sport mahoratini oshirishda ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlarning ahamiyatini o'rganish va ushbu fanlarning samarali qo'llanilishi orqali sportchilarning jismoniy va psixologik holatini yaxshilash yo'llarini aniqlashdir.

Tadqiqotda sportchilarning mahoratini oshirish uchun innovatsion metodlarni joriy etish ko'zda tutilgan.

1.Ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlar asosidagi sportni rivojlantirish imkoniyatlarini tahlil qilish.

2.Sportchi talabalarning fiziologik va psixologik holatini yaxshilash uchun ilmiy asoslangan usullarni ishlab chiqish.

3.Sport faoliyatidagi samaradorlikni oshirish uchun ijtimoiy fanlar va tabiiy-ilmiy fanlarni integratsiyalashgan holda qo'llash imkoniyatlarini o'rganish.

4.Sportchi talabalarning sport mahoratini oshirishda yangi pedagogik va psixologik metodlarni ishlab chiqish. Jismoniy va psixologik tayyorgarlikda tabiiy-ilmiy fanlar (fiziologiya, biologiya) hamda ijtimoiy fanlarning (pedagogika, psixologiya) ro'lini belgilash.

5.Tadqiqot natijalari asosida sportchi talabalarning mahoratini oshirishga doir ilmiy tavsiyalar ishlab chiqish. [4].

Tadqiqotni tashkil qilish uslublari. Tadqiqotni tashkil qilishda bir qator uslublar va metodologiyalar qo'llaniladi. Ular sportchi talabalarning sport mahoratini oshirishda ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlarning ahamiyatini o'rganishga imkon beradi.

Tadqiqotning asosiy uslublari quyidagilardan iborat:

Teoretik tadqiqot usul: Ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlarning sportga ta'siri haqidagi mavjud nazariyalar o'rganiladi.

Empirik tadqiqot usul: Eksperimentlar, so'rovnomalar, anketalar yordamida sportchi talabalarning mahoratini oshirish bo'yicha ma'lumotlar yig'iladi.

Kuzatuv usuli: Sportchi talabalarning sport faoliyatini kuzatib, ularning rivojlanish darajasini baholash.

Statistik usul: Olingan ma'lumotlar tahlil qilinadi va sport mahoratini oshirishning samaradorligi o'lchanadi.

Modellashtirish usuli: Matematik modellar yordamida sportchilarning rivojlanish jarayoni simulyatsiya qilinadi.

Interaktiv tadqiqot usuli: Sportchi talabalari bilan bevosita muloqot orqali ularga nisbatan tavsiyalar ishlab chiqiladi. [7].

Quyida "Sportchi talabalarning sport mahoratini oshirishda Ijtimoiy va Tabiiy-Ilmiy fanlarni qo'llash borasida ilmiy tadqiqotlar" mavzusidagi tadqiqot uchun jadval misolini keltiraman.

Jadval:

№	Tadqiqotning yo'nalishi	Tadqiqot maqsadi	Tadqiqot vazifalari	Metodlar	Natijalar
1.	Sportchi talabalarning	Sportchi talabalarning	Ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlar	Ekperimental tadqiqot,	Sport mahoratini oshirishda

№	Tadqiqotning yo'nalishi	Tadqiqot maqsadi	Tadqiqot vazifalari	Metodlar	Natijalar
	sport mahoratini oshirishda ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlar	mahoratini oshirish uchun ilmiy asoslangan metodlarni aniqlash	asosidagi imkoniyatlarni tahlil qilish	kuzatish	innovatsion yondashuvlar
2.	Jismoniy va psixologik holatni yaxshilash	Sportchilarning jismoniy tayyorgarlik va psixologik holatini yaxshilash	Sportchi talabalarining fiziologik va psixologik holatini yaxshilash metodlarini ishlab chiqish	Sog'liqni baholash testlari, psixologik testlar	Psixologik holat va jismoniy tayyorgarlikdagi o'zgarishlar
3.	Sport faoliyatini samarali qilish	Sport faoliyatining samaradorligini oshirish	Sport faoliyatini samarali qilish uchun metodlar ishlab chiqish	Statistika, tadqiqotlar, intervyular	Samarali metodlar ishlab chiqilgan
4.	Ijtimoiy fanlar va tabiiy-ilmiy fanlarning integratsiyasi	Ijtimoiy fanlar va tabiiy-ilmiy fanlar yordamida sportchi talabalarining o'quv jarayonini optimallashtirish	Ijtimoiy fanlar va tabiiy-ilmiy fanlarning integratsiyasini amalga oshirish	Analitik yondashuv, ta'lim metodikasi	Integratsiyalashgan metodlar ishlab chiqilgan

Bu jadval tadqiqotning har bir yo'nalishi va vazifalarini aniq birlashtirib, tadqiqotda foydalaniladigan metodlar va natijalar haqida umumiy ma'lumot beradi.

Jadvalni tadqiqot davomida o'zgartirib, yangilab borish mumkin. [6].

Tadqiqot natijalari va muhokamasi. Tadqiqot davomida ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlarni sportchi talabalarining sport mahoratini oshirishda qo'llashning samaradorligi o'rganildi.

Tadqiqotda olingan asosiy natijalar quyidagilar: Sportchi talabalarining psixologik va jismoniy holatining yaxshilanishi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlarni integratsiyalashgan holda qo'llash sportchi talabalarining psixologik va jismoniy holatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Masalan, psixologik maslahatlar va fiziologik mashqlar kombinatsiyasi sportchilarning stressni boshqarish va umumiy tayyorgarlikni yaxshilashda muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Sportchilar stressga qarshi turish, ijtimoiy muhitda o'zini tutish va maqsadlarga erishishda yaxshilangan ko'rsatkichlarni ko'rsatdilar. [8].

Xulosa.

Sportchi talabalarining sport mahoratini oshirishda ijtimoiy va tabiiy-ilmiy fanlarning qo'llanilishi bugungi kunda sport sohasida rivojlanishning asosiy yo'nalishlaridan biridir.

Ushbu ilmiy tadqiqotda keltirilgan natijalar shuni ko'rsatadiki, sportchi talabalarning jismoniy tayyorgarligi va psixologik holatini yaxshilashda tabiiy va ijtimoiy fanlar asosidagi yondashuvlar samarali bo'lishi mumkin. Tadqiqot natijalari sport ta'limi va sport faoliyatini rivojlantirishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Жаҳонгиров Б. Б. Научно-технические связи Узбекистана с зарубежными странами //Бюллетень науки и практики. – 2020. – Т. 6. – №. 8. – С. 284-288.
2. Жаҳонгиров Б. Б. ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЯПОНИЯ БИЛАН ИЛМИЙ ТЕХНИКАВИЙ АЛОҚАЛАРИ //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. Special Issue 1. – С. 312-318.
3. Жаҳонгиров Б. Б. Ўзбекистоннинг хорижий мамлакатлар билан илм-фан соҳасидаги ҳамкорлик алоқалари //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. 2. – С. 986-994.
4. Жаҳонгиров Б. Б. Ўзбекистоннинг хорижий давлатлар билан илмий–техникавий ҳамкорлиги (илмий-тадқиқот институтлари мисолида) //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 5-2. – С. 823-829.
5. Жаҳонгиров Б. Б., Турғунов Т. А. ЎЗБЕКИСТОННИНГ ОСИЁ МАМЛАКАТЛАРИ БИЛАН ИЛМИЙТЕХНИКАВИЙ АЛОҚАЛАРИ //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. 5. – С. 1010-1021.
6. Жаҳонгиров Б. Б. Ўзбекистон фанлар академиясининг хорижий мамлакатлар билан илмий-техникавий алоқалари. ҚарДУ хабарлари Илмий-назарий, услубий журнал. Махсус сон (Ижтимоий фанлар) //ҚдрДУ хабарлари Илмий-назарий, услубий журнал. Махсус сон (Ижтимоий фанлар).-К, арши. – 2020. – С. 254-258.
7. Джахангиров Б. Б. Международные связи Узбекистана в области науки //INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS. – 2022. – Т. 1. – №. 3. – С. 15-19.
8. Жаҳонгиров Б. Б. ЎЗБЕКИСТОННИНГ ҲИНДИСТОН БИЛАН ИЛМИЙ ТЕХНИКАВИЙ АЛОҚАЛАРИ //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. 5. – С. 1058-1065.
9. Жаҳонгиров Б. Б., Бўронов А. Б. Ў. ЎЗБЕКИСТОННИНГ ХИТОЙ БИЛАН ИЛМИЙ ТЕХНИКАВИЙ АЛОҚАЛАРИ //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. 4. – С. 372-379.
10. Жаҳонгиров Б. Б. Узбекистонда илм-фан ҳолати, тараккиёт йуналишлари (1980-2010 йиллар) Монография." //Монография." Qaqnus media" нашриёти, Тошкент. – 2020.
11. Жаҳонгиров Б. Б. НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО УЗБЕКИСТАНА С ЗАРУБЕЖНЫМИ СТРАНАМИ //Наука и образование: проблемы и тенденции развития. – 2016. – №. 1. – С. 18-20.
12. Jahongirov B. Ўзбекистон ва Туркия муносабатлари //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. С8. – С. 211-215.

13. Nurullayeva D. S. et al. ETHICAL PROBLEMS AND THEM IN THE FIELD OF NATURE SOLUTIONS //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 480-486.
14. Abdikadirova N. S. et al. Football in Uzbekistan: Law, Leisure and Sociology //Psychology and education. – 2021. – Т. 58. – №. 1. – С. 1995-2002.
15. Abdikadirova N. S. Mechanisms of forming youth leisure organization. modern education systems in the usa, the eu and the post-soviet countries. – 2020.
16. Abdikadirova N. S. Existing Systems for Organizing Youth Leisure in The World //International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding. – 2023. – Т. 10. – №. 2. – С. 568-572.
17. Абдикадилова Н. С. ЗАМОНАВИЙ ЖАМИЯТДА ЁШЛАРНИНГ БЎШ ВАҚТИНИ САМАРАЛИ ТАШКИЛ ЭТИШДА СПОРТИНГ РОЛИ //Fan-Sportga. – 2020. – №. 5. – С. 54-56.
18. Abdikadirova N. THE UNIQUENESS OF THE INTELLECTUAL FREE TIME OF UZBEKISTAN'S STUDENTS //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 2. – С. 220-228.
19. Abdikadirova N. S. ROLE OF CHESS IN ORGANIZATION OF YOUTH LEISURE //EURASIAN EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION. – 2020. – С. 30.
20. Азамова З. Б. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ РАБОТЫ СЛЕДСТВЕННЫХ ОРГАНОВ ПО ПРЕСЕЧЕНИЮ ПРЕСТУПЛЕНИЙ //Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. – 2015. – №. 5. – С. 128-132.
21. Kazakov R. T. et al. MULTIMEDIA SYSTEMS AND DISTANCE LEARNING TECHNIQUES IN SPORTS SOX //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 9. – С. 99-105.
22. Казоков Р. Т. и др. МАМЛАКАТИМИЗ ЯНАДА ЮКСАЛИШИДА БОЛАЛАР СПОРТИНИНГ ЎРНИ //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 9. – С. 5-11.
23. Казоков Р. Т. и др. ПЕДАГОГИКА ОЛИЙ ТАЪЛИМДА КЕЙС-СТАДИ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА ПЕДАГОГИК МАҲОРАТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ЮЗАСИДАН ТАЖРИБА-СИНОВ ИШЛАРИНИНГ НАТИЖАЛАРИ //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 111-115.
24. Казоков Р. Т. Кейс стади технологияларидан фойдаланиб талабаларнинг масофавий таълим технологиялари асосида педагогик маҳоратини шакллантириш //Замонавий футболни ривожлантириш тенденциялари: муаммо ва ечимлари. – Т. 11. – №. 1.
25. Казоков Р. Т., Мирзабдиллаева А. И., Мирзабдиллаева Х. И. МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ТАРБИЯВИЙ ТАДБИРЛАРДА МИЛЛИЙ-МАЎНАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 8. – С. 29-34.
26. Казоков Р. Т. и др. ПЕДАГОГИКА ОЛИЙ ТАЪЛИМДА КЕЙС-СТАДИ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА ПЕДАГОГИК МАҲОРАТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ЮЗАСИДАН ТАЖРИБА-СИНОВ ИШЛАРИНИНГ НАТИЖАЛАРИ

- //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 111-115.
27. Kazoqov R. T., Djurabaev A. M. Kredit modul tizimi nima //Ta'limni raqamlashtirish sharoitida pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish. – 2021. – Т. 4. – №. 4. – С. 198-206.
28. Казоқов Р. Т. и др. КАСБИЙ ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШДА ИЛҒОР ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚЎЛЛАШНИНГ АҲАМИЯТИ ВА ЗАРУРАТИ //GOLDEN BRAIN. – 2024. – Т. 2. – №. 8. – С. 69-77.
29. Казоқов Р. Т., Жўрақўзиев О. О., Эшпўлатов С. С. СПОРТ МУАССАСАЛАРИДА ТАРБИЯВИЙ ТАДБИРЛАРДА МИЛЛИЙ-МАЪНАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 13. – С. 238-248.
30. Казоқов Р.Т., Бўриев Б.Ў., Абдиев Б.Ш., Джўрабаев А.М., Туропов А.Р.КУРАШ МИЛЛИЙ СПОРТ ТУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЎНАЛИШЛАРИ // МИЛЛИЙ КУРАШ ТУРЛАРИ ВА УЛАРНИНГ НАЗАРИЙ-АМАЛИЙ МУАММОЛАРИ. - 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 161-163.
31. Ziyamuxamedova S. A., Kazaqov R. T., Shukurova S. S. SOME BIOCHEMICAL BLOOD RESEARCHES OF ROWERS DURING PREPRATION PERIOD AND CONTESTS //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 12. – С. 982-989.
32. Юсупова З. Э. и др. ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТДА ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ АСОСИДА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ //Modern Science and Research. – 2025. – Т. 4. – №. 4. – С. 24-35.
33. Kazoqov R. T. QISQA MASOFAGA YUGURUVCHI SPORTCHI TALABALARNI HARAKATLANISH TEXNIKASINI BIOMEKANIK KO 'RSATKICHLARDAGI KAMCHILIKLARNI ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA BARTARAF ETISH HISOBIGA YUGURISH TEXNIKASI TAKOMILLASHTIRISH //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 11. – С. 271-279.
34. Нуруллаева Д.С. Legal status of football agents and their requirements - Web of scientist: international scientific, Research journal, volume 5, issue 10, oktober 2024 – p.11-18
35. Нуруллаева Д.С. Футбол мусобақаларида допингга қарши кураш чоралари - Fan-sportqa Ilmiy-nazariy jurnal 2025/2 –Б.70-73
36. Нуруллаева Д.С. Gender Roles and Changes in Society- International Journal of Scientific Trends- (IJST) Volume 4, Issue 2, February – 2025.-p.49-53
37. Нуруллаева Д.С. Подготовка футболистов в Узбекистане к тест системе «YO-YO». Фалсафа ва ҳуқуқ-журнал 1-. – 2025. –С.96-99.
38. Мирджамалова Н.З. “Хотин-қизлар орасида соғлом турмуш тарзини олиб боришда -жисмоний тарбия ва спортнинг рўли”. “Спортда илмий тадқиқотлар” журнал.2023.-Б.84-87.
39. Мирджамалова Н.З “Хотин-қизлар ҳаётида соғломлаштирувчи жисмоний машқларнинг аҳамияти” “Спорт ва Медицина” журнали. 06.2023.-Б.86-89
40. Мирджамалова Н.З Оздоровительная аэробика: содержание и методика.FAN-SPORTGA ILMIY-NAZARIY JURNAL 2023/3.-Б.43-46

41. Mirdjamalova N.Z. Milliy g'oya va fuqarolik jamiyatini shakllantirish jarayonida maktab ta'limining o'rni. International scientific journal «MODERN SCIENCE AND RESEARCH» VOLUME.3/ISSUE.12./UIF:8.2/ MODERN SCIENCE.UZ-2024
42. Xushvaqtov Zohidjon Roziqovich. Sport nizolarini ko'rib chiqish va hal qilishning huquqiy asoslari. Universal journal of social sciences, philosophy and culture volume 3 ISSUE 23 ISSN 2992-8834.-B. 235
43. Xushvaqtov Zohidjon Roziqovich. Yulduzlar ortida qoldirilgan meros. Zamonaviy ta'limda fan va innovatsion tadqiqotlar jurnali <http://zamtadqiqot.uz/index.php/ZTFITJ/>.-B.42
44. Azamova. M.G'. Jamiyat tarixiy taraqqiyotida ayollarning orni Toshkent 2025.
45. Azamova. M.G'. Tabiat sohasida etika muammolari va ularni yechish yo'llari. "Modern science and Research jurnali. 2025.